

fortepianowe

89. CZAJKOWSKI romans f-moll

Okladke projektował Adam Młodzianowski • Redaktor: Ligia Pilecka

Polskie Wydawnictwo Muzyczne, Kraków, al. Krasińskiego 11 a. Wyd. III, 3.080 egz.,
1,3 ark. wyd., 1 ark. druk. Druk ukończono 1986 r. Prac. Poligraf. PWM, Kraków, al. Kra-
sińskiego 11 a. Zam. nr 9/85. R-16/326. Cena 30 zł

ISBN 83-224-2416-7

ROMANS

Do druku przygotowali
M.i A. Riegerowie

PIOTR CZAJKOWSKI

Andante cantabile

Fortepian

 $\mathbb{C}^p$

dolce

5
con ped.

*poco più mosso**cresc.**mf**rit.**mf**(a tempo)**cresc.**f**pp**poco a poco accelerando**cre - - - - - scen - - - - - do***Allegro energico***mf**f*

This page contains six systems of musical notation for a piano piece. The key signature consists of four flats (B-flat major or D-flat minor), and the time signature is 3/4. The notation includes various musical symbols such as notes, rests, accidentals, and dynamic markings.

The first system begins with a treble clef and a bass clef. The right hand plays a series of chords and single notes, while the left hand plays a more active line. A *ff* (fortissimo) dynamic marking appears in the right hand.

The second system continues the melodic and harmonic development. The right hand features more complex chordal textures.

The third system shows a continuation of the themes. The right hand has a triplet of eighth notes marked with the number 3.

The fourth system features a more active right hand with many sixteenth notes. The left hand continues with a steady eighth-note pattern.

The fifth system includes a section marked *molto meno mosso* (much less motion), indicated by a dashed line and the number 8. This section is marked *m.s.* (meno mosso) and *m.d.* (meno mosso). The right hand plays a series of chords and single notes.

The sixth system concludes the piece. It features a *mf* (mezzo-forte) dynamic marking in the left hand, followed by a *dim.* (diminuendo) marking. The right hand plays a series of chords and single notes, ending with a *p* (piano) and *pp* (pianissimo) dynamic marking.

Tempo I

p dolce

pp

p

marc.
(legato)

mf

poco più mosso
cresc.

riten. *a tempo*

mf *mf*

molto più mosso

f *di - - mi*

Allegro

p *- nu - - en - 1 - 1 do*

mf *dim.*

ritardando

più lento

pp *ppp*

MINIATURY FORTEPIANOWE

CZAJKOWSKI

Piotr Czajkowski urodził się 25 IV 1840 w Wotkińsku; był synem kierującego tam fabryką inżyniera, ożenionego z Francuzką. Naukę muzyki rozpoczął już w dzieciństwie. Zanim jednak poświęcił się wyłącznie muzyce, ukończył najpierw studia prawnicze i przez krótki czas pracował w ministerstwie finansów. Mając 23 lata został uczniem konserwatorium petersburskiego, gdzie pobierał lekcje teorii i harmonii u Mikołaja Zaremby oraz kompozycji u Antoniego Rubinstejna. Lekcjom tym, mimo ich konserwatywnego charakteru, zawdzięcza gruntowne opowanie rzemiosła kompozytorskiego. W rok po zakończeniu studiów (1865) obejmuje Czajkowski posadę profesora w konserwatorium moskiewskim, pozostając na tym stanowisku ponad dziesięć lat. *I Symfonia „Zimowe marzenia”* zjednuje mu uznanie moskiewskiego świata muzycznego. Czajkowski zbliża się do grupy artystów skupiających się wokół słynnego dramaturga, znawcy folkloru rosyjskiego, A. Ostrowskiego, i pod jego wpływem pisze swoją pierwszą operę *Wojewoda*. Za interesowania nowymi prądami z Zachodu i muzyką ludową zbliżają Czajkowskiego z kolei do ideologa nowatorskiej Potężnej Gromadki (Bałakiriew, Musorgski, Rimski-Korsakow, Borodin, Cui) M. Bałakiriewa, któremu poświęca swój poemat orkiestralny *Fatum*. Dojrzały styl symfoniczny osiąga jednak kompozytor dopiero w powstałym w 1869 r. poemacie symfonicznym *Romeo i Julia*. Najbliższe lata to okres wielkiej aktywności twórczej; pisze wówczas Czajkowski m. in. trzy kwartety smyczkowe, dwie opery, balet *Jezioro łabędzie*, *I Koncert fortepianowy b-moll* (1875) oraz dwie nowe symfonie. W kompozycjach tych opiera się częściowo na muzycznym folklorze ukraińskim i rosyjskim.

Rok 1877 stanowi przełom w życiu Czajkowskiego. Potęgująca się od lat melancholia doprowadza kompozytora

do głębokiego kryzysu psychicznego. Gdy nie powiodła się również próba założenia rodziny (w lecie tego roku żeni się ze studentką moskiewskiego konserwatorium, Antoniną Miljukową, lecz po kilku tygodniach małżeństwo się rozchodzi), Czajkowski bliski jest samobójstwa. Przeżycia te na zawsze pozostawiają w nim skłonność do tragicznego odczuwania świata, co odzwierciedlił się już wyraźnie w nastrojach opery *Eugeniusz Oniegin* i w *IV Symfonii*. W tym też roku rezygnuje Czajkowski z profesury w konserwatorium i decyduje się na dłuższe wyjazdy za granicę. Przez najbliższe osiem lat spędza zimowe miesiące we Włoszech, Szwajcarii i Francji, latem zaś przebywa u siostry na Ukrainie. Warunki materialne kompozytora układają się teraz pomyślnie, a to dzięki finansowej pomocy Nadieżdy von Meck, bogatej mecenasce sztuki, z którą Czajkowski przez 13 lat utrzymuje żywą korespondencję, mimo że nigdy jej osobiście nie poznaje.

Twórczość Czajkowskiego zaczyna zyskiwać coraz większe uznanie. *Eugeniusz Oniegin* zboczyła sceny operowej nie tylko w kraju, ale i za granicą. Powodzenie wpływa korzystnie na Czajkowskiego; powraca on do ludzi i do życia towarzyskiego. W latach 1887–88 wyjeżdża na wielkie tournée koncertowe po Europie, w czasie którego otrzymuje w Cambridge honorowy doktorat. Po zagranicznych sukcesach powraca do Rosji, osiedlając się na stałe w małym miasteczku Klin pod Moskwą (obecnie znajduje się tam muzeum jego imienia). Mimo dobrych obecnie warunków życiowych pozostały u Czajkowskiego po minionych przeżyciach niezatarte ślady, wyrażające się w pesymistycznej nucie jego utworów. Ostatni okres twórczości przynosi szereg monumentalnych, tragicznym przesłankami kompozycji: symfonie programowej *Manfred*, symfonie V i VI „Patetyczną” oraz operę *Dama pikowa*. 6 XI 1893, w kilka dni po pierwszym wykonaniu VI Symfonii, kompozytor umiera, zarażony panującą w Petersburgu cholera.

W twórczości Czajkowskiego reprezentowane są niemal wszystkie ówczesnie uprawiane gatunki i formy muzyczne. W większości swoich kompozycji starał się on przede wszystkim o uzyskanie bezpośredniości i sugestywności emocjonalnej dzieła. W mniejszym stopniu interesowały go szczegóły techniczne, tak że czasem posługiwał się zbyt może prymitywnymi środkami. Nie był też Czajkowski nowatorem w dziedzinie kolorystyki i harmonii. Swoje indywidualne oblicze ujawniał głównie w przepięknej melodice i charakterystycznym, często dramatycznym liryzmie swych dzieł.

Obok wymienionych już kompozycji Czajkowskiego do najbardziej znanych należą: poemat symfoniczny *Francesca da Rimini*, świetny *Koncert skrzypcowy D-dur*, balet *Dziadek do orzechów*, *Kaprys włoski*. Bardzo lubiane są pieśni

solowe (ok. 100) oraz miniatury fortepianowe. Czajkowski jest również autorem *Przewodnika do studiów harmonii* oraz artykułów i recenzji muzycznych pisywanych do „Rosyjskich Wiadomości”; w publicystyce występował jako rzecznik narodowej rosyjskiej kultury muzycznej, wskazując w swoich sądach wiele przenikliwości i odwagi.

Twórczość Piotra Czajkowskiego ma dla muzyki rosyjskiej ogromne znaczenie. Ten niezwykle talentowany i płodny kompozytor dokonał syntezy muzyki zachodnioeuropejskiej z oryginalnymi zdobyczami narodowej szkoły rosyjskiej, stworzył rosyjską operę liryczną, operę realizmu psychologicznego, przeszczepił zasady symfonicznej i operowej techniki na formę baletową, stworzył podstawy narodowej muzyki kameralnej (kwartety smyczkowe) i wreszcie podniósł rosyjską liryczną wokalną do poziomu koncertowego. Obok przedstawicieli Potężnej Gromadki reprezentuje Czajkowski najwyższe osiągnięcia muzyki rosyjskiej XIX w., a wpływ jego można śledzić jeszcze dziś u licznych kompozytorów radzieckich.

ROMANS f-moll

Z umiłowaniem i powagą kultywował Czajkowski mniejsze formy muzyczne. W jego twórczości fortepianowej większość stanowią liryczne miniatury, utrzymane na ogół w typie programowo-nastrojowych utworów Schumanna, lecz mające wyraźnie rosyjskie, narodowe zabarwienie. Do najbardziej zasługujących na wyróżnienie zaliczyć należy m. in. cykl 24 miniatur pt. *Album dla młodzieży* (op. 39), cykl 12 miniatur zatytułowanych *Pory roku* (op. 37 bis), *Pieśni bez słów*, *Walce*, *Impromptus*.

W r. 1868 występowała na scenie Opery moskiewskiej, stojąca wówczas u szczytu sławy, belgijska śpiewaczka operowa, Désirée Artôt (1835–1907). Podczas benefisowego bankietu poznała ona Czajkowskiego i wkrótce oboje zapalali ku sobie uczuciem. Lecz mimo planowanego małżeństwa, które w mniemaniu Czajkowskiego miało go wybawić z potęgającej się melancholii, a według innych musiałoby go unieszczyć, do połączenia tych dwojga nie dochodzi. Po niecałym roku trwającej bliższej znajomości z Czajkowskim śpiewaczka niespodziewanie – w czasie swego artystycznego tournée – wyszła w Warszawie za mąż za hiszpańskiego barytona Padillę. Artôt właśnie poświęcił Czajkowski swój pochodzący z 1868 r. *Romans f-moll* (op. 5). Nadając miniaturze fortepianowej przeważnie ten sam osobisty i liryczny charakter co pieśniom, pozostawił on w tym utworze muzyczną pamiątkę swoich miłosnych uczuć, swojego krótkiego, lecz namiętnego romansu.

uci